

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**
Jilská 1, Praha 1
Tel./fax: 286 840 129
E-mail: gabriela.samanova@soc.cas.cz

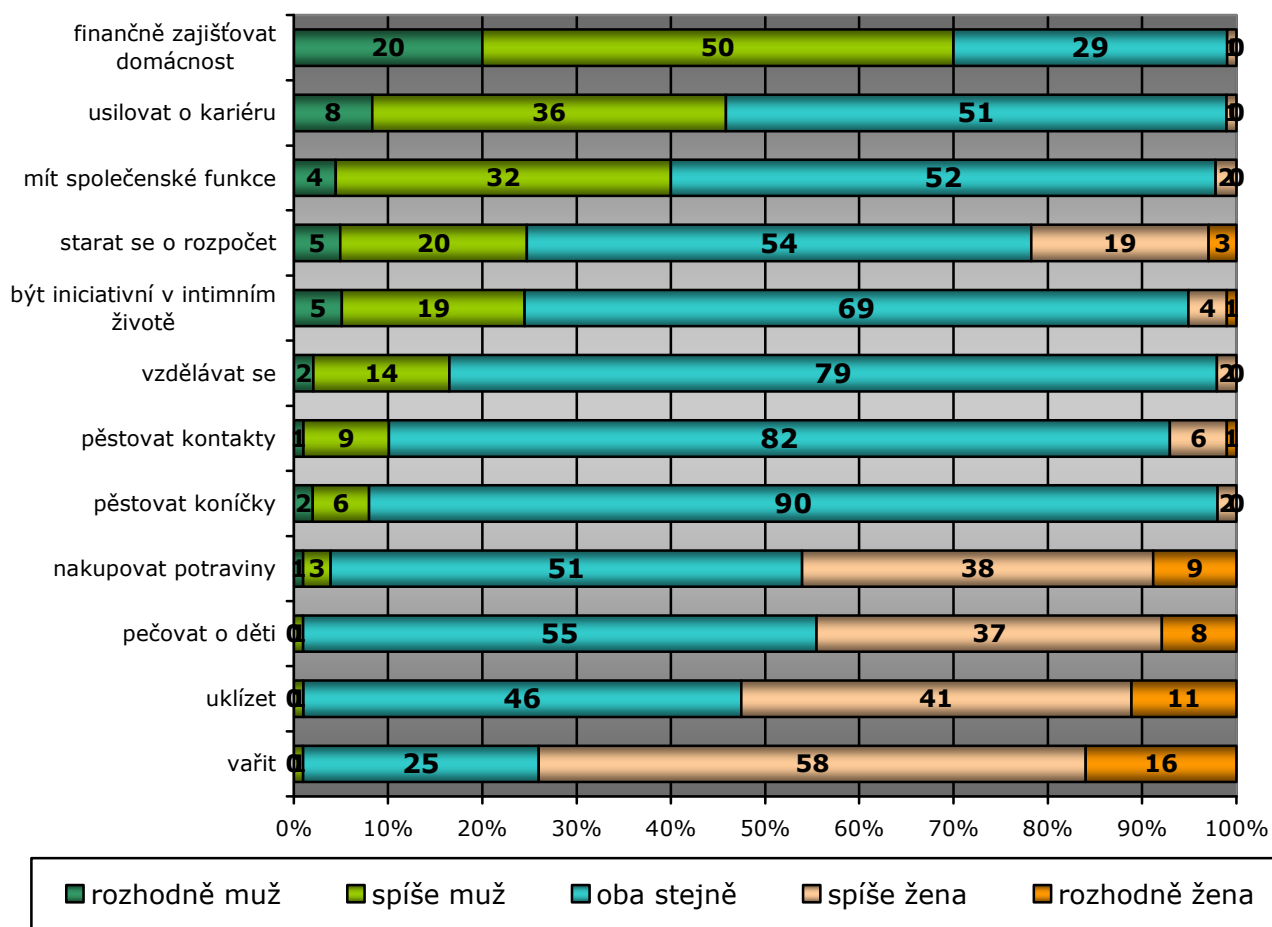
Role žen a mužů

Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost 2009, v09-11</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost - projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>2. 11. - 9. 11. 2009</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1082</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>OV.4, OV.90, OV.91</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>1. 2. 2010</i>
<i>Zpracovala:</i>	<i>Gabriela Šamanová</i>

Centrum pro výzkum veřejného mínění v listopadovém šetření zjišťovalo názory na rozdělení činností v rodině mezi muže a ženu. Účastníci výzkumu se také vyjadřovali k vybraným ukazatelům úspěšnosti v životě u mužů a žen.

Z výsledků zobrazených v grafu 1 vyplývá, že většinu činností by měli muž a žena vykonávat rovným dílem (největší podíl činila odpověď „oba stejně“). Pokud se zaměříme na ty, kteří se přiklonili ke konkrétnímu pohlaví, zjistíme, že za vysloveně mužskou doménu je považováno finanční zajištění rodiny. V tomto případě se 70 % dotázaných domnívá, že by to měl dělat rozhodně (20 %) nebo spíše (50 %) muž. Necelá třetina respondentů zastává názor, že rodinu mají finančně zajišťovat muž i žena stejně. Dotázaných, kteří přisoudili tuto roli výhradně ženě, bylo v souboru zanedbatelné množství. Mezi položky, kde je daná činnost přisuzována spíše muži než ženě, se zařadilo usilování o kariéru (44 % v součtu odpovědí „rozhodně muž“ a „spíše muž“ ku 1 % v součtu možností „rozhodně žena“ a „spíše žena“), zastávání společenských funkcí (36 % ku 2 %), iniciativnost v intimním životě (24 % ku 2 %) a vzdělávání se (16 % ku 2 %). Mezi ženské práce patří podle dotázaných nakupování potravin (4 % muž ku 47 % žena), péče o děti (1 % ku 45 %) a uklízení (1 % ku 52 %). Jednoznačně ženskou parketou je podle dotázaných vaření (1 % ku 74 %). Přibližně stejným dílem by podle dotázaných měli muž i žena pěstovat společenské kontakty, koníčky a starat se o rodinný rozpočet.

Graf 1: Názory na rozdělení činností v rodině (v %)¹

Pozn.: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím“. Položky jsou řazeny sestupně podle dosaženého skóre variant odpovědí „rozhodně muž“ + „spíše muž“.

Z rozložení odpovědí podle sociodemografických znaků vyplývá, že statisticky významně častěji jsou to muži, podle nichž má uklízet, starat se o děti, nakupovat potraviny a vařit žena, zatímco ženy si častěji myslí, že o tyto činnosti se mají obě pohlaví dělit rovným dílem. Ženy pak významně častěji uváděly, že o rodinný rozpočet se má starat žena. Co se týče věku respondentů, analýza ukázala, že lidé starší šedesáti let mají spíš tradiční pohled na rozdělení rolí v rodině. Lidé z této věkové skupiny významně častěji uváděly, že vzdělávat se, pěstovat koníčky, být iniciativní v intimním životě, starat se o rozpočet, mít společenské funkce a usilovat o profesní kariéru má muž. Odpověď „oba stejně“ nejčastěji volili lidé z věkové skupiny 30 až 44 let. S rostoucím vzděláním respondentů pak roste podpora středové kategorie „oba stejně“ u většiny sledovaných položek. Dá se tedy říci, že čím vyšší vzdělání respondent má, tím spíše souhlasí s dělením činností v rodině rovným dílem mezi muže a ženu.

Přehled o vývoji výsledků nabízí tabulka 1. Je patrné, že postoje české veřejnosti se u většiny položek za posledních devět let téměř nezměnily. Výjimku tvoří rozložení názorů na to, kdo by měl v rodině nakupovat potraviny, mezi lety 1998 a 2009 klesla podpora názoru, že by to měly být ženy, ze 60 na 47 procentních bodů. Ve srovnání s rokem 1998 též klesla podpora tvrzení, že výhradně ženy by

¹ Znění otázky: „Kdo by měl podle Vás v rodinách a) nakupovat potraviny, b) pečovat o děti, c) dále se vzdělávat, d) pěstovat koníčky, e) finančně zajišťovat domácnost, f) být iniciativní v intimním životě, g) vařit, h) pěstovat společenské kontakty, i) starat se o rodinný rozpočet, j) zapojovat se do společenských funkcí, k) uklízet, l) usilovat o profesní kariéru?“

v rodinách měly vařit (- 7 %). O osm procentních bodů na 69 % vzrostl podíl těch, kteří se domnívají, že iniciativu v intimním životě by měli mít shodně oba – muž i žena.

Tab. 1: Názory na rozdělení činností v rodině, vývoj (v %)

	muž					žena					oba				
	98	03	06	07	09	98	03	06	07	09	98	03	06	07	09
nakupovat potraviny	1	1	2	1	4	60	54	48	47	47	39	45	50	51	51
pečovat o děti	0	1	0	1	1	49	40	43	43	45	51	59	56	56	55
vzdělávat se	16	16	18	17	16	1	1	1	1	2	78	79	77	78	79
pěstovat koníčky	10	7	7	7	8	0	1	0	2	2	87	89	92	91	90
zajišťovat domácnost	74	64	73	70	70	0	1	0	1	1	26	34	27	29	29
být iniciativní v intim. životě	27	25	24	23	24	6	4	5	4	5	61	66	66	70	69
vařit	1	2	1	1	1	81	78	77	76	74	18	20	21	23	25
pěstovat kontakty	13	10	12	10	10	4	5	4	6	7	78	82	80	82	82
starat se o rozpočet	17	21	24	22	25	26	21	17	20	22	57	58	58	57	54
mít společenské funkce	41	35	38	37	36	1	2	1	1	2	48	55	53	52	52
uklízet	1	1	2	1	1	52	50	48	50	52	47	48	50	49	46
dělat kariéru	45	39	47	47	44	0	1	0	1	1	48	54	50	49	51

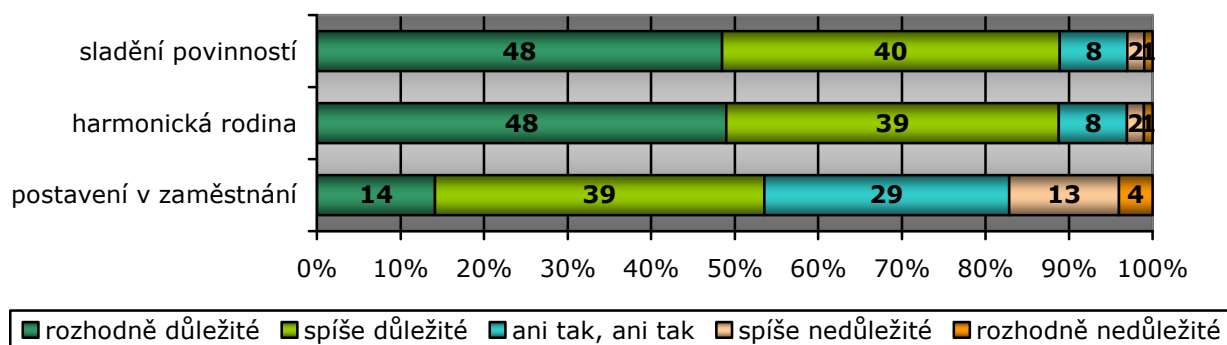
Pozn.: Dopočet do 100% v řádcích pro jednotlivé roky tvoří odpovědi „nevím“.

Dalšími otázkami² bylo zkoumáno, zda a jaké jsou rozdíly ve vnímání úspěšnosti mužů a žen. Respondentům byly předloženy stejné možnosti, u nichž měli pro obě pohlaví zhodnotit, zda se domnívají, že jsou důležité, nebo naopak nedůležité.

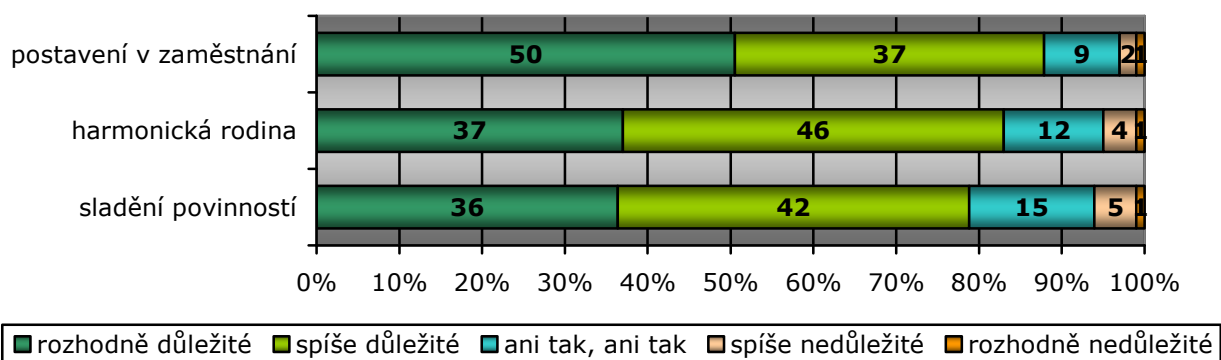
Z výsledků vyplynulo (viz grafy 2 a 3), že veřejnost má rozdílná měřítka pro posuzování úspěšnosti mužů a žen. Nejmarkantnějším rozdílem v názorech na to, co je důležité, aby žena nebo muž byli svým okolím považováni v životě za úspěšné, je dosažení významného postavení v zaměstnání. U mužů se tato položka zařadila na první místo (50 % „rozhodně důležité“ + 37 % „spíše důležité“), u žen na poslední místo (14 % „rozhodně důležité“ + 39 % „spíše důležité“). Téměř pětina lidí uvedla, že u žen je postavení v zaměstnání jako ukazatel společenského úspěchu nedůležitý (při součtu odpovědí „spíše nedůležité“ a „rozhodně nedůležité“), u mužů si to myslí pouze tři procenta účastníků výzkumu. V případě žen se většina dotázaných domnívá, že jsou považovány za úspěšné v životě, pokud se jim podaří sladit pracovní a rodinné povinnosti (48 % „rozhodně důležité“ + 40 % „spíše důležité“). U mužů je toto kritérium rozhodně důležité podle 36 % a spíše důležité podle 42 % oslovených občanů. Harmonická rodina je měřítkem úspěšnosti žen i mužů přibližně stejně – v případě žen si to myslí 87 %, v případě mužů 83 % respondentů, přičemž u žen byla čtenější položka „rozhodně důležité“.

² Znění otázek: „Jak důležité jsou podle Vás následující skutečnosti pro to, aby byla žena svým okolím považována v životě za úspěšnou? a) Dosažení významného postavení v zaměstnání, b) zajištění harmonické rodiny, c) sladění pracovních a rodinných povinností.“

„Jak důležité jsou podle Vás následující skutečnosti pro to, aby byl muž svým okolím považován v životě za úspěšného? a) Dosažení významného postavení v zaměstnání, b) zajištění harmonické rodiny, c) sladění pracovních a rodinných povinností.“

Graf 2: Co je důležitým ukazatelem úspěšnosti ženy (v %)

Pozn.: Dopočet do 100 % u jednotlivých položek tvoří odpovědi „nevím“.

Graf 3: Co je důležitým ukazatelem úspěšnosti muže (v %)

Pozn.: Dopočet do 100 % u jednotlivých položek tvoří odpovědi „nevím“.

Analýza druhého stupně neprokázala statisticky významné závislosti, což znamená, že odpovědi na obě otázky jsou v populaci rozloženy rovnoměrně.

Přehled výsledků výzkumů, kde byla otázka na úspěšnost mužů a žen v životě zařazena, přináší tabulka 2. Podpora názoru, že pro úspěšnost muže je důležitá pozice v zaměstnání, se od roku 2004 zvětšila, naopak pokles byl zaznamenán u sladění rodinných a pracovních povinností i zajištění harmonické rodiny. Lidí, kteří se domnívají, že pro úspěšnost ženy v životě je důležité zajištění harmonické rodiny nebo sladění rodinných a pracovních povinností, od roku 2004 mírně ubylo.

Tab. 2: Co je důležitým ukazatelem úspěšnosti, vývoj (v %)

	2004 +/-	2006 +/-	2007 +/-	2009 +/-
ŽENA				
dosažení významného postavení v zaměstnání	51/16	61/11	59/11	53/17
zajištění harmonické rodiny	95/1	90/1	88/1	87/3
sladění povinností rodinných a pracovních	93/1	91/1	90/1	88/3
MUŽ				
dosažení významného postavení v zaměstnání	80/6	92/1	91/1	87/3
zajištění harmonické rodiny	89/3	83/4	83/3	83/5
sladění povinností rodinných a pracovních	87/3	79/4	78/4	78/6

Pozn.: +/- znamená součet položek „rozhodně důležité“ a „spíše důležité“/„rozhodně nedůležité“ a „spíše nedůležité“. Dopočet do 100 % v buňkách tvoří odpovědi „ani tak, ani tak“ a „nevím“.